

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 22. maj 2025

Sag 93/2024

Anklagemyndigheden

mod

T1

(advokat Karoline Døssing Normann, beskikket)

I tidligere instanser er truffet afgørelse af Retten på Frederiksberg den 28. marts 2023 (2409/2022) og af Østre Landsrets 13. afdeling den 2. maj 2024 (S-993-23).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Poul Dahl Jensen, Hanne Schmidt og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

T1 har nedlagt påstand om, at statskassen skal betale sagens omkostninger for byretten.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse af landsrettens bestemmelse om sagsomkostninger.

Sagsfremstilling

Ved Retten på Frederiksbergs dom af 28. marts 2023 blev T1 og T2 frifundet for overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, stk. 1, legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter og mishandling, alt under særdeles skærpende omstændigheder, ved i perioden fra den ... 2020 til den 6. oktober 2020 i forening og efter fælles forståelse og ved gensidig tilskyndelse i flere tilfælde at have udsat deres døtre A (sagens forhold 1) og B (sagens forhold 2), begge født den ... 2020, for vold af grov beskaffenhed, for så vidt angår A med den følge, at hun afgik ved døden den 9. oktober 2020.

Retten på Frederiksberg bestemte, at statskassen skulle betale sagens omkostninger, som for T1s vedkommende udgjorde 190.309,76 kr. Beløbet omfattede et salær på 190.000 kr. med tillæg af moms samt godtgørelse for kørsel med 309,76 kr. med tillæg af moms til T1s beskikkede forsvarer, advokat Karoline Døssing Normann.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten med påstand om domfældelse efter anklageskriftet, dog således at der i forhold 1 for så vidt angik T1 alene skulle dømmes for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, og at der i forhold 2 for så vidt angik begge de tiltalte alene skulle dømmes for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1.

T1 og T2 påstod for landsretten stadfæstelse af byrettens frifindende dom.

Landsretten fandt T2 skyldig i begge forhold. T2 blev for overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, stk. 1, og § 245, stk. 1, straffet med fængsel i 6 år.

Landsretten fandt, at T1 i hvert fald fra den 17. september 2020 havde haft kendskab til voldsudøvelsen eller havde anset det for overvejende sandsynligt, at børnene blev udsat for vold af T2. T1 fandtes derfor som forælder at have tilsidesat sin omsorgspligt ved ikke at have hindret volden, hvorfor hun fandtes skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, som passivt medvirkende til volden begået efter den 17. september 2020 i forhold 1 og 2. T1 blev straffet med fængsel i 6 måneder, hvoraf 4 måneder blev gjort betinget.

Landsretten bestemte, at T1 og T2 skulle betale sagens omkostninger for byret og landsret, herunder det fastsætte salær til egen advokat. Dog skulle statskassen endeligt bære 8.670 kr. med tillæg af moms af salæret til forsvarerne på grund af aflysning af retsmøde som følge af sygdom.

Landsretten tilkendte T1s beskikkede forsvarer, advokat Karoline Døssing Normann, i salær 135.000 kr. med tillæg af moms, hvoraf de 126.330 kr. med tillæg af moms betales af T1 og 8.670 kr. med tillæg af moms af statskassen. Landsretten tilkendte efterfølgende advokat Karoline Døssing Normann i yderligere salær 15.000 kr. med tillæg af moms, der betales af T1.

Anbringender

T1 har anført navnlig, at hun blev frifundet for den rejste tiltale ved Retten på Frederiksberg. Hun blev i landsretten efter anklagemyndighedens initiativanke fundet skyldig i en ændret tiltale som passivt medvirkende til medtiltaltes vold, dog begrænset således at det for hendes vedkommende alene bestod i forsæt til vold omfattet af straffelovens § 245 i både forhold 1 og 2.

Det fremgår af retsplejelovens § 1008, stk. 1, at den dømte afholder sagens omkostninger, hvis vedkommende bliver fundet skyldig. Retsplejelovens § 1008, stk. 3, forholder sig alene udtrykkeligt til omkostningerne i ankeinstansen. Der er ikke i reglerne om sagsomkostninger i straffesager taget stilling til, hvad der i en situation som den foreliggende skal ske med hensyn til udgifterne forbundet med byrettens behandling af sagen.

Det er en udvidende fortolkning af bestemmelserne til skade for den tiltalte at pålægge den i ankeinstansen dømte, men i byretten frifundne person, at betale sagens omkostninger også for byretten. En sådan praksis må som minimum forudsætte, at det er den samme tiltale, der først sker frifindelse for i byretten og dernæst domfældelse for i landsretten.

Hun er alene dømt for en revideret og begrænset tiltale i landsretten, og anken drejede sig derfor ikke om det samme forhold. Det har også den betydning, at sagen mod hende ikke i sig selv ville have dannet grundlag for en nævningsesag, hvilket er en fordyrende proces, hvorfor hun allerede af den grund er blevet pålagt et større beløb i sagsomkostninger, end hvis sagen mod hende ikke også omfattede medtiltaltes strafansvar, jf. U 2001.1852 H.

Hvis anklagemyndigheden ikke havde revideret tiltalen i landsretten, og hun var blevet dømt for det samme, ville hun ikke være blevet pålagt at betale sagens omkostninger for byretten og måske også kun delvist for landsretten, idet anklagemyndigheden ikke ville have fået fuldt medhold.

Forløbet viser, at anklagemyndigheden ikke havde rejst en rigtig tiltale i byretten. Derfor skal hun ikke betale sagsomkostninger for byretten, hvor hun blev frifundet.

Det grundlæggende princip om, at man selv afholder de udgifter, der er forbundet med, at man bliver fundet skyldig i en straffesag, kan ikke udstrækkes til at gælde i situationer, hvor

man bliver frifundet for én tiltale og i ankeinstansen dømt for en anden tiltale – uanset om denne måtte være indeholdt som ”det mindre i det mere” – med den konsekvens, at man også skal betale sagsomkostninger for den hovedforhandling, hvor man blev frifundet for en anden og mere vidtgående tiltale.

De domme, som anklagemyndigheden henviser til, vedrører ikke en situation som den foreliggende. I dommene er der ikke sket frifindelse i byretten og dernæst initiativanket af anklagemyndigheden med domfældelse til følge.

Hun er en ganske almindelig borger med en helt almindelig lønindtægt, der kommer til at afholde udgifterne, formentlig som lønindeholdelse. Det vil være en enorm belastning for hende og forekommer under disse ganske særlige omstændigheder ikke som en rimelig byrde. Derudover har de tragiske hændelser, der førte til straffesagen og den ene datters død, medført store traumer for hende og familien. Hun havde heller ikke efter den begrænsede tiltale forsæt til vold med døden til følge. Der henvises til retsplejelovens § 1008, stk. 4.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der skal foretages en samlet vurdering efter de almindelige regler om sagsomkostninger i retsplejelovens § 1008.

Der er ikke grundlag for at fravige udgangspunktet i retsplejelovens § 1008, stk. 1, hvorefter sigtede skal betale sagens omkostninger, når denne findes skyldig.

Bevisførelsen i sagen har ikke været rettet mod en anden forbrydelse, end den T1 blev dømt for, og retsplejelovens § 1008, stk. 2, kan derfor ikke føre til en begrænsning i pligten til at betale sagsomkostninger. Anke til landsretten har heller ikke ført til en forandring til hendes fordel, hvorfor § 1008, stk. 3, heller ikke kan føre til fritagelse for at betale sagsomkostninger. Der er endvidere ikke grundlag for at begrænse omkostningsansvaret efter § 1008, stk. 4, 2. pkt.

T1 er i sagen blevet frifundet for den rejste tiltale i byretten, men er blevet dømt i landsretten. Straffesagen har derved fået et ugunstigere udfald, hvorfor landsretten med rette har pålagt hende at betale sagens omkostninger for begge instanser.

Der er ikke tale om forskellige tiltaler for byret og landsret. Der er alene tale om, at subsumptionen blev ændret for landsretten, mens de kriminelle handlinger beskrevet i anklageskriftet var de samme. Det er derfor uden relevans for afgørelsen vedrørende sagsomkostninger, at den retlige subsumption er ændret fra også at vedrøre straffelovens § 246 til alene at vedrøre straffelovens § 245.

Der er i retspraksis flere eksempler på, at den tiltalte er blevet pålagt at betale sagens omkostninger, selv om den tiltalte er blevet dømt i et mindre omfang, end vedkommende var tiltalt for. Der kan bl.a. henvises til U 1999.1835 H, U 2007.528 H, TfK 2009.793/2V og TfK 2014.720 V.

Afgørelsen i U 2001.1852 H er ikke sammenlignelig med den foreliggende sag. T1 har ikke tilstået det, hun blev dømt for. Sagen vedrørte endvidere i modsætning til foreliggende sag kun en tiltalt, og forholdet var ikke begået i forening med en medgerningsmand.

Det er påregneligt, at hvis man medvirker til at udøve alvorlig personfarlig kriminalitet i forening med andre, hvor et af de forurettede børn afgår ved døden, risikerer man at blive tiltalt i forening med den følge, at der rejses en nævningsag. Det er herefter en naturlig følge, at den efterfølgende straffesag bliver længere og mere kompleks, og at sagsomkostningerne herved øges.

Omkostningerne står ikke i misforhold til T1s skyld, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4, 2. pkt. Der må herved lægges vægt på sagens alvor og karakter, hvor et barn er afgået ved døden, og et andet barn er påført alvorlige skader som følge af vold udøvet af T2, mens T1 forholdt sig passivt.

Højesterets begrundelse og resultat

Ved Retten på Frederiksbergs dom af 28. marts 2023 blev T1 og T2 frifundet for overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, stk. 1, legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter og mishandling alt under særdeles skærpende omstændigheder ved i perioden fra ... 2020 til 6. oktober 2020 i forening og efter fælles forståelse og ved gensidig tilskyndelse i flere tilfælde at have udsat deres døtre A (sagens forhold 1) og B (sagens forhold 2), begge født den ... 2020, for vold af grov beskaffenhed, for så vidt angår A med den følge, at hun afgik ved døden den 9. oktober 2020. Byretten bestemte ved dommen, at statskassen skulle betale sagens

omkostninger, som for T1s vedkommende udgør salær og kørselsgodtgørelse til den beskikkede forsvarer, advokat Karoline Døssing Normann, med i alt 190.309,76 kr. med tillæg af moms.

Anklagemyndigheden ankede sagen til landsretten, dog således at der i forhold 1 for så vidt angik T1 alene skulle dømmes for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, og at der i forhold 2 for så vidt angik begge de tiltalte alene skulle dømmes for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1.

Landsretten fandt i begge forhold T1 skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, som passivt medvirkende til vold begået af T2 efter den 17. september 2020. Hun blev idømt fængsel i 6 måneder, hvoraf 4 måneder blev gjort betinget, mens T2, som blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 246 og § 245, stk. 1, blev idømt 6 års fængsel.

Landsretten bestemte, at T1 – bortset fra et beløb på 8.670 kr. med tillæg af moms, som knytter sig til aflysning af et retsmøde under landsrettens behandling af sagen – skal betale sagens omkostninger for byret og landsret, herunder det for byretten fastsatte salær til den beskikkede forsvarer, advokat Karoline Døssing Normann.

Spørgsmålet for Højesteret er, om det er med rette, at landsretten har pålagt T1 at betale sagens omkostninger for byretten.

T1 er som nævnt ved landsrettens dom fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1.

Efter retsplejelovens § 1008, stk. 1, 1. pkt., skal en tiltalt, som findes skyldig, erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling. Af § 1008, stk. 3, fremgår, at udgifter, der er foranlediget ved anklagemyndighedens anke, ikkun da bliver at udrede af tiltalte, når anken har ført til et for tiltalte ugunstigere udfald.

Højesteret finder, at bestemmelsen i § 1008, stk. 1, 1. pkt., sammenholdt med § 1008, stk. 3, må forstås sådan, at det i en situation som den foreliggende, hvor der er sket frifindelse i byretten, men domfældelse i landsretten, påhviler tiltalte at betale de nødvendige udgifter, som

er medgået til sagens behandling i begge instanser. Omkostningsansvaret kan dog begrænses i medfør af bestemmelserne i § 1008, stk. 2 eller stk. 4.

Højesteret finder, at udgifterne til forsvarerbistand for T1 i byretten må antages at have været nødvendige og derfor som udgangspunkt kan kræves erstattet af hende. Det kan ikke føre til en anden vurdering, at straffesagen har været ført som en nævningsag. Der er herved lagt vægt på, at T1, som nægtede sig skyldig, var tiltalt i forening med T2, der som nævnt i landsretten er idømt 6 års fængsel for at have udøvet volden, og at hun selv er dømt for at have været passivt medvirkende til volden.

Højesteret finder, at den omstændighed, at tiltalen mod T1 i landsretten blev begrænset til at angå overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, ikke kan føre til, at hun i medfør af retsplejelovens § 1008, stk. 2, fritages for pligten til at betale sagens omkostninger for byretten. Der er herved lagt vægt på, at tiltalen mod hende i byretten og landsretten har angået samme faktiske begivenhedsforløb.

Efter sagens karakter og omstændigheder finder Højesteret ikke grundlag for at begrænse omkostningsansvaret i medfør af bestemmelsen i retsplejelovens § 1008, stk. 4. Der er ikke grundlag for at antage, at omkostningsansvaret ellers vil komme til at stå i åbenbart misforhold til T1s skyld og vilkår.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens omkostningsafgørelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens omkostningsafgørelse stadfæstes.

Statskassen skal betale kæresagens omkostninger for Højesteret.